HOTĂRÂREA CURȚII (Marea Cameră)

24 mai 2011 *

În cauza C-50/08,

având ca obiect o acțiune în constatarea neîndeplinirii obligațiilor formulată în temeiul articolului 226 CE, introdusă la 12 februarie 2008,

Comisia Europeană, reprezentată de domnii J.-P. Keppenne și H. Støvlbæk, în calitate de agenți, cu domiciliul ales în Luxemburg,

reclamantă,

susținută de:

Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, reprezentat de doamna E. Jenkinson și de domnul S. Ossowski, în calitate de agenți,

intervenient,

* Limba de procedură: franceza.

împotriva

Republicii Franceze, reprezentată de doamna E. Belliard, precum și de domnii G. de Bergues și B. Messmer, în calitate de agenți,

pârâtă,

susținută de:

Republica Bulgaria, reprezentată de domnul T. Ivanov și de doamna E. Petranova, în calitate de agenți,

Republica Cehă, reprezentată de domnul M. Smolek, în calitate de agent,

Republica Letonia, reprezentată de doamnele L. Ostrovska, K. Drēviņa și J. Barbale, în calitate de agenți,

Republica Lituania, reprezentată de domnul D. Kriaučiūnas și de doamna E. Matulionytė, în calitate de agenți,

Republica Ungară, reprezentată de doamnele R. Somssich și K. Veres, precum și de domnul M. Fehér, în calitate de agenți,

România, reprezentată de doamnele C. Osman, A. Gheorghiu și A. Stoia, precum și de domnul A. Popescu, în calitate de agenți,

Republica Slovacă, reprezentată de domnul J. Čorba și de doamna B. Ricziová, în calitate de agenți,

interveniente,

CURTEA (Marea Cameră),

compusă din domnul V. Skouris, președinte, domnii A. Tizzano, J. N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts, J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev (raportor) și J.-J. Kasel, președinți de cameră, doamna R. Silva de Lapuerta, domnii E. Juhász, G. Arestis, M. Ilešič, doamna C. Toader și domnul M. Safjan, judecători,

avocat general: domnul P. Cruz Villalón,
grefier: domnul M.-A. Gaudissart, șef de unitate,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 27 aprilie 2010,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 14 septembrie 2010,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Prin cererea introductivă, Comisia Comunităților Europene solicită Curții să constate că, prin impunerea unei condiții de cetățenie pentru accesul la profesia de notar, Republica Franceză nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolelor 43 CE și 45 CE.

Cadrul juridic

Organizarea generală a profesiei de notar în Franța

2 În ordinea juridică franceză, notarii își exercită funcția în cadrul unei profesii liberale. Statutul acestei profesii este reglementat prin Ordonanța nr. 45-2590 din 2 noiembrie 1945 privind statutul notariatului (ordonnance nº 45-2590 du 2 novembre 1945 relative au statut du notariat) (JORF din 3 noiembrie 1945, p. 7160), astfel cum a fost modificată prin Legea nr. 2004-130 din 11 februarie 2004 (JORF din 12 februarie 2004, p. 2887).

3 Potrivit articolului 1 din această ordonanță, notarii sunt „titulari ai unei funcții publice însărcinați să primească toate actele și contractele cărora părțile trebuie sau doresc să le confere caracterul de autenticitate atașat actelor autorității publice și să le dea dată certă, să le conserve în depozit și să elibereze copii învestite cu formulă executorie și copii legalizate ale acestora".

4 În temeiul articolului 1bis din ordonanța menționată, notarul își poate exercita profesia fie cu titlu individual, fie în cadrul unei societăți civile profesionale sau al unei societăți de exercitare a unei profesii liberale, fie în calitate de salariat al unei persoane fizice sau juridice titulare a unei funcții notariale.

5 Potrivit articolului 6-1 primul paragraf din aceeași ordonanță, răspunderea civilă profesională a notarilor este garantată printr-un contract de asigurare subscris de Consiliul superior al notariatului.

6 Competența teritorială a notarilor, numărul lor și localizarea birourilor acestora sunt stabilite în conformitate cu dispozițiile Decretului 71-942 din 26 noiembrie 1971 privind înființarea, transferul și desființarea birourilor notariale, competența de întocmire a actelor și reședința notarilor, păstrarea și transmiterea minutelor și a registrelor profesionale ale notarilor (décret nº 71-942 du 26 novembre 1971 relatif aux créations, transferts et suppressions d'office de notaire, à la compétence d'instrumentation et à la résidence des notaires, à la garde et à la transmission des minutes et registres professionnels des notaires) (JORF din 3 decembrie 1971, p. 11796), astfel cum a fost modificat prin Decretul nr. 2005-311 din 25 martie 2005 (JORF din 3 aprilie 2005, p. 6062).

7 În temeiul articolului 1 din Decretul nr. 78-262 din 8 martie 1978 de stabilire a tarifului onorariilor notarilor (décret nº 78-262 du 8 mars 1978 portant fixation du tarif des notaires) (JORF din 10 martie 1978, p. 995), astfel cum a fost modificat prin Decretul nr. 2006-558 din 16 mai 2006 (JORF din 18 mai 2006, p. 7327), sumele datorate acestora din urmă pentru prestațiile efectuate sunt determinate în conformitate cu dispozițiile acestui decret. Articolul 4 din decretul menționat prevede că, pentru

serviciile prestate în exercitarea unor activități neprevăzute în titlul II din același decret și compatibile cu funcția notarială, notarii sunt remunerați cu onorarii stabilite de comun acord cu părțile sau, în cazul lipsei acordului, de către instanța competentă să evalueze taxarea.

8 Articolul 4 din regulamentul național al notarilor adoptat de Consiliul superior al notariatului în temeiul articolului 26 din Decretul nr. 71-942 și aprobat prin Ordin al Ministrului Justiției din 24 decembrie 1979 (JORF din 3 ianuarie 1980, N. C., p. 45) prevede că orice persoană juridică sau fizică de drept privat sau de drept public este liberă să își aleagă notarul. Aceeași dispoziție precizează că clientela unui notar este constituită din „persoane care, în mod voluntar, îi solicită sfaturile, opiniile și serviciile sau îi încredințează întocmirea convențiilor lor".

9 În ceea ce privește condițiile de acces la funcția de notar, articolul 3 din Decretul nr. 73-609 din 5 iulie 1973 privind formarea profesională în cadrul notariatului și condițiile de acces la funcția de notar (décret nº 73-609 du 5 juillet 1973, relatif à la formation professionnelle dans le notariat et aux conditions d'accès aux fonctions de notaire) (JORF din 7 iulie 1973, p. 7341), astfel cum a fost modificat prin Decretul nr. 2006-1299 din 24 octombrie 2006 referitor la notarii salariați (décret nº 2006-1299 du 24 octobre 2006 relatif aux notaires salariés) (JORF din 25 octombrie 2006, p. 15781), prevede că nimeni nu poate fi notar dacă nu este, printre altele, cetățean francez.

Activitățile notariale în Franța

10 În ceea ce privește diferitele activități ale notarului în ordinea juridică franceză, este cert că principala misiune a acestuia constă în întocmirea actelor autentice. Intervenția notarului poate fi astfel obligatorie sau facultativă, în funcție de actul care trebuie încheiat în formă autentică. Prin această intervenție, notarul constată îndeplinirea tuturor cerințelor impuse de lege pentru realizarea actului, precum și capacitatea de folosință și de exercițiu a părților interesate.

11 Actul autentic este definit la articolul 1317 din Codul civil (code civil), care figurează în capitolul VI intitulat „Despre probațiunea obligațiilor și a plății" din titlul III al cărții a III-a a acestui cod. Potrivit acestui articol, actul autentic este „acela care s-a făcut cu solemnitățile cerute de lege, de un titular al unei funcții publice care are dreptul de a funcționa în locul unde actul s-a făcut".

12 În temeiul articolului 19 din Legea din 25 ventôse anul XI privind organizarea notariatului (loi du 25 ventôse an XI contenant organisation du notariat), actele notariale „vor face dovada deplină în instanță și vor fi executorii pe tot cuprinsul Republicii".

13 La articolul 1319 din Codul civil se precizează că „[a]ctul autentic face dovada deplină a convenției pe care o cuprinde între părțile contractante și moștenitorii sau avânzii-cauză ai acestora".

14 Articolul 1322 din același cod prevede că „[a]ctul sub semnătură privată, recunoscut de persoana față de care este invocat sau considerat recunoscut din punct de vedere legal, are, între persoanele care l-au subscris și moștenitorii sau avânzii-cauză ai acestora, aceeași forță probantă ca actul autentic".

15 În conformitate cu articolul 1 din Ordonanța nr. 45-2592 din 2 noiembrie 1945 privind statutul executorilor judecătorești (ordonnance nº 45-2592 du 2 novembre 1945 relative au statut des huissiers) (JORF din 3 noiembrie 1945, p. 7163), astfel cum a fost modificată prin Legea nr. 73-546 din 25 iunie 1973 privind disciplina și statutul notarilor și a anumitor titulari ai unei funcții legate de administrarea justiției (loi nº 73-546, du 25 juin 1973, relative à la discipline et au statut des notaires et de certains officiers ministériels) (JORF din 26 iunie 1973, p. 6731), numai executorii judecătorești sunt competenți, în special, să pună în executare deciziile judecătorești, precum și actele sau titlurile învestite cu formulă executorie. Articolul 18 din Legea nr. 91-650 din 9 iulie 1991 privind reforma procedurilor civile de executare (loi nº 91-650 du 9 juillet 1991 portant réforme des procédures civiles d'exécution) (JORF din 14 iulie 1991, p. 9228) prevede că numai executorii judecătorești însărcinați cu executarea pot proceda la executarea silită și la sechestrele asigurătorii.

16 În temeiul articolului L. 213-6 din Codul de organizare judiciară (code de l'organisation judiciaire), instanța de executare are competența exclusivă de a soluționa dificultățile privind titlurile executorii și contestațiile apărute în cursul executării silite, chiar dacă acestea se referă la fondul dreptului, cu excepția situației în care sunt excluse din competența instanțelor din ordinea judiciară. În aceleași condiții, instanța de executare autorizează măsuri asigurătorii și este competentă să soluționeze contestații privind punerea lor în aplicare.

Procedura precontencioasă

17 Comisia a fost sesizată cu o plângere privind condiția de cetățenie pentru accesul la profesia de notar în Franța. După ce a efectuat examinarea acestei plângeri, Comisia, prin scrisoarea din 8 noiembrie 2000, a pus în întârziere Republica Franceză, solicitându-i să își prezinte în termen de două luni observațiile cu privire la conformitatea cu articolul 45 primul paragraf CE a respectivei condiții de cetățenie.

18 Prin scrisoarea din 13 martie 2001, Republica Franceză a răspuns la această scrisoare de punere în întârziere.

19 La 12 iulie 2002, Comisia a adresat o scrisoare de punere în întârziere complementară acestui stat membru, imputându-i neîndeplinirea obligațiilor care îi revin în temeiul articolului 43 CE și al articolului 45 primul paragraf CE.

20 Statul membru menționat a răspuns la această scrisoare de punere în întârziere complementară prin scrisoarea din 11 octombrie 2002.

21 Întrucât a considerat neconvingătoare argumentele invocate de Republica Franceză, Comisia a adresat la 18 octombrie 2006 un aviz motivat acestui stat membru în care a conchis că acesta nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 43 CE și al articolului 45 primul paragraf CE. Această instituție a invitat respectivul stat membru să ia măsurile necesare pentru a se conforma avizului motivat în termen de două luni de la primirea acestuia.

22 Prin scrisoarea din 12 decembrie 2006, Republica Franceză a prezentat motivele pentru care considera că poziția susținută de Comisie nu era întemeiată.

23 În aceste condiții, Comisia a decis să introducă prezenta acțiune.

Cu privire la acțiune

Cu privire la admisibilitatea intervenției Regatului Unit

24 Republica Franceză consideră că memoriul în intervenție al Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord este inadmisibil, întrucât nu conține, cu încălcarea dispozițiilor articolului 40 al patrulea paragraf din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene și ale articolului 93 alineatul (5) al doilea paragraf din Regulamentul de procedură al acesteia din urmă, concluzii în sensul susținerii concluziilor Comisiei. În subsidiar, Republica Franceză invocă inadmisibilitatea parțială a intervenției menționate pentru motivul că concluziile Regatului Unit le depășesc pe cele prezentate de Comisie, întrucât acest stat membru conchide, pe de o parte, în sensul aplicabilității în cazul profesiei de notar a Directivei 2005/36/CE a Parlamentului

European și a Consiliului din 7 septembrie 2005 privind recunoașterea calificărilor profesionale (JO L 255, p. 22, Ediție specială, 05/vol. 8, p. 3) și, pe de altă parte, în sensul că activitățile notariale care nu intră în domeniul de aplicare al articolului 45 primul paragraf CE sunt separabile de profesia de notar.

25 Trebuie amintit în această privință că, potrivit articolului 40 al patrulea paragraf din Statutul Curții, concluziile cererii de intervenție pot avea ca obiect numai susținerea concluziilor uneia dintre părți.

26 De asemenea, articolul 93 alineatul (5) al doilea paragraf din Regulamentul de procedură prevede, în special, că memoriul în intervenție conține concluziile intervenientului privind susținerea sau respingerea, în tot sau în parte, a concluziilor uneia dintre părți, precum și motivele și argumentele invocate de intervenient.

27 Concluzia la care ajunge Regatul Unit în memoriul în intervenție este formulată după cum urmează:

„[P]rofesia de notar intră în domeniul de aplicare al Directivei [2005/36]. Anumite activități exercitate de notari nu pot fi excluse din domeniul de aplicare al [acestei] directive decât dacă Curtea de Justiție conchide că aceste activități sunt acoperite de excepția menționată în considerentul (41) al [respectivei] directive, în temeiul articolului 39 alineatul (4) CE și/sau al articolului 45 CE.”

28 Este necesar să se sublinieze că, în acțiunea sa, Comisia nu solicită Curții să constate că Republica Franceză nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul Directivei 2005/36. Prin urmare, în măsura în care Regatul Unit conchide în sensul aplicabilității acestei directive în cazul profesiei de notar, intervenția sa este inadmisibilă.

29 În rest, chiar dacă, literalmente, obiectul intervenției respectivului stat membru astfel descris pare diferit de cel pe care îl poate urmări în mod valabil un memoriu în intervenție, din lectura generală a memoriului în intervenție în cauză și din contextul în care acesta din urmă se înscrie rezultă că argumentele pe care Regatul Unit le-a prezentat tind să demonstreze, asemenea considerațiilor expuse de Comisie în cererea sa, că profesia de notar nu presupune exercitarea autorității publice în sensul articolului 45 primul paragraf CE.

30 În ceea ce privește, în special, obiecția omisă de Republica Franceză împotriva argumentului, prezentat de Regatul Unit, potrivit căruia aplicarea articolului 45 primul paragraf CE nu poate fi extinsă la ansamblul activităților notarilor, în opoziție cu ceea ce ar fi apreciat Comisia în cererea sa, trebuie subliniat că nu poate fi imputat respectivului stat membru că a adăugat noi concluzii celor prezentate de Comisie. Astfel, argumentul menționat nu reprezintă decât o trimitere la punctul 47 din Hotărârea din 21 iunie 1974, Reyners (2/74, Rec., p. 631), Regatul Unit neluând poziție în ceea ce privește aplicabilitatea acestei jurisprudențe activităților concrete exercitate de notari în Franța.

31 Trebuie, așadar, să se considere că memoriul în intervenție al Regatului Unit nu este inadmisibil decât în măsura în care conchide în sensul aplicabilității Directivei 2005/36 în cazul profesiei de notar.

Cu privire la fond

Argumentele părților

32 Cu titlu introductiv, Comisia subliniază că accesul la profesia de notar nu este supus niciunei condiții de cetățenie în anumite state membre și că această condiție a fost eliminată de alte state membre precum Regatul Spaniei, Republica Italiană și Republica Portugheză.

33 În primul rând, această instituție amintește că articolul 43 CE reprezintă una dintre dispozițiile fundamentale ale dreptului Uniunii care urmărește să asigure beneficiul tratamentului național oricărui resortisant al unui stat membru care se stabilește, chiar și numai cu titlu secundar, într-un alt stat membru în vederea exercitării în acesta din urmă a unei activități independente și interzice orice discriminare pe motiv de cetățenie.

34 Instituția menționată, precum și Regatul Unit susțin că articolul 45 primul paragraf CE trebuie să facă obiectul unei interpretări autonome și uniforme (Hotărârea din 15 martie 1988, Comisia/Grecia, 147/86, Rec., p. 1637, punctul 8). În plus, în măsura în care prevede o excepție de la libertatea de stabilire pentru activitățile care sunt asociate exercitării autorității publice, acest articol trebuie interpretat restrictiv (Hotărârea Reyners, citată anterior, punctul 43).

35 Excepția prevăzută la articolul 45 primul paragraf CE trebuie, așadar, restrânsă la activitățile care, prin ele însele, sunt asociate în mod direct și specific exercitării autorității publice (Hotărârea Reyners, citată anterior, punctele 44 și 45). Potrivit Comisiei, noțiunea de autoritate publică implică exercitarea unei puteri decizionale exorbitante față de dreptul comun care se manifestă prin capacitatea de a acționa independent de voința altor subiecte sau chiar împotriva acestei voințe. În special,

conform jurisprudenței Curții, autoritatea publică s-ar manifesta prin exercitarea unor puteri de constrângere (Hotărârea din 29 octombrie 1998, Comisia/Spania, C-114/97, Rec., p. I-6717, punctul 37).

36 În opinia Comisiei și a Regatului Unit, activitățile care sunt asociate exercitării autorității publice trebuie diferențiate de cele exercitate în interesul general. Astfel, mai multor profesii li se acordă competențe speciale în interesul general, fără a fi însă asociate exercitării autorității publice.

37 Din domeniul de aplicare al articolului 45 primul paragraf CE ar fi de asemenea excluse activitățile care reprezintă o asistență sau o colaborare la funcționarea autorității publice (a se vedea în acest sens Hotărârea din 13 iulie 1993, Thijssen, C-42/92, Rec., p. I-4047, punctul 22).

38 În plus, Comisia și Regatul Unit amintesc că, în principiu, articolul 45 primul paragraf CE are în vedere activități determinate și nu o întreagă profesie, cu excepția cazului în care activitățile vizate nu ar fi separabile de ansamblul celor exercitate de profesia respectivă.

39 În al doilea rând, Comisia efectuează o analiză a diferitor activități exercitate de notar în ordinea juridică franceză.

40 *Primo*, în ceea ce privește autentificarea actelor și a convențiilor, Comisia susține că notarul se limitează să ateste voința părților, după ce le-a consiliat, și să confere efecte juridice acestei voințe. În exercitarea acestei activități, notarul nu ar avea nicio putere decizională față de părți. Astfel, autentificarea nu ar fi decât confirmarea unui acord

prealabil între acestea din urmă. Faptul că anumite acte trebuie autentificate în mod obligatoriu ar fi lipsit de relevanță, întrucât numeroase proceduri ar avea un caracter obligatoriu fără a fi însă manifestarea exercitării autorității publice.

41 Faptul că notarul își asumă răspunderea atunci când întocmește acte notariale l-ar apropia de majoritatea profesioniștilor independenți precum avocații, arhitecții sau medicii, a căror răspundere ar fi de asemenea angajată în cadrul activităților pe care le exercită.

42 În ceea ce privește forța executorie a actelor autentice, Comisia consideră că aplicarea formulei executorii precedă punerea în executare propriu-zisă fără a face parte din aceasta. Așadar, această forță executorie nu ar conferi nicio putere de constrângere notarilor. Pe de altă parte, orice posibilă contestație nu ar fi soluționată de notar, ci de instanță.

43 *Secundo*, rolul notarului în materie de colectare a impozitelor nu ar constitui o participare la exercitarea autorității publice, de vreme ce persoanele private ajung deseori în situația de a exercita acest tip de răspundere în domeniul fiscal. Astfel, întreprinderile private ar acționa în numele terților atunci când rețin impozitul profesional al angajaților lor. Situația ar fi aceeași în cazul instituțiilor de credit care rețin impozitul pe valori mobiliare în numele clienților beneficiari ai veniturilor din valori mobiliare.

44 *Tertio*, statutul specific al notarului în dreptul francez nu ar fi în mod direct relevant în scopul aprecierii naturii activităților în cauză.

45 În al treilea rând, asemenea Regatului Unit, Comisia consideră că normele de drept al Uniunii care conțin referiri la activitatea notarială nu aduc atingere aplicării articolului 43 CE și a articolului 45 primul paragraf CE acestei activități.

46 Astfel, atât articolul 1 alineatul (5) litera (d) din Directiva 2000/31/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 8 iunie 2000 privind anumite aspecte juridice ale serviciilor societății informaționale, în special ale comerțului electronic, pe piața internă (directiva privind comerțul electronic) (JO L 178, p. 1, Ediție specială, 13/vol. 29, p. 257), cât și considerentul (41) al Directivei 2005/36 nu exclud din domeniul lor de aplicare activitățile notariale decât în măsura în care acestea presupun o participare directă și specifică la exercitarea autorității publice. Prin urmare, ar fi vorba despre o simplă rezervă care nu ar avea niciun efect în ceea ce privește interpretarea articolului 45 primul paragraf CE. În ceea ce privește articolul 2 punctul 2 litera (l) din Directiva 2006/123/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 12 decembrie 2006 privind serviciile în cadrul pieței interne (JO L 376, p. 36, Ediție specială, 13/vol. 58, p. 50), care exclude activitățile notariale din domeniul de aplicare al acestei directive, Comisia subliniază că faptul că legiuitorul a ales să excludă o anumită activitate din domeniul de aplicare al directivei menționate nu înseamnă că articolul 45 primul paragraf CE este aplicabil acestei activități.

47 În ceea ce privește Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (JO 2001, L 12, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 3, p. 74), Regulamentul (CE) nr. 2201/2003 al Consiliului din 27 noiembrie 2003 privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești, de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1347/2000 (JO L 338, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 6, p. 183), precum și Regulamentul (CE) nr. 805/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 21 aprilie 2004 privind crearea unui Titlu Executoriu European pentru creanțele necontestate (JO L 143, p. 15, Ediție specială, 19/vol. 7, p. 3), Comisia apreciază că aceste regulamente se limitează să prevadă obligația statelor membre de a recunoaște și de a conferi forță executorie actelor primite și care sunt executorii într-un alt stat membru.

48 În plus, Regulamentul (CE) nr. 2157/2001 al Consiliului din 8 octombrie 2001 privind statutul societății europene (SE) (JO L 294, p. 1, Ediție specială, 06/vol. 4, p. 113), precum și Directiva 2005/56/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 octombrie 2005 privind fuziunile transfrontaliere ale societăților comerciale pe acțiuni (JO L 310, p. 1, Ediție specială, 17/vol. 2, p. 107) nu ar fi relevante în vederea

soluționării prezentului litigiu, acestea limitându-se să încredințeze notarilor, precum și altor autorități competente desemnate de stat atribuția de a certifica îndeplinirea anumitor acte și formalități prealabile transferului sediului, constituirii și fuziunii societăților.

49 În ceea ce privește Rezoluția Parlamentului European din 23 martie 2006 privind profesiile juridice și interesul general referitor la funcționarea sistemelor juridice (JO C 292E, p. 105, denumită în continuare „Rezoluția din 2006”), aceasta ar fi un act pur politic cu un conținut ambiguu, întrucât Parlamentul European, pe de o parte, la punctul 17 din această rezoluție, ar fi afirmat că articolul 45 CE trebuie să se aplice profesiei de notar, în timp ce, pe de altă parte, la punctul 2 din aceasta, ar fi confirmat poziția formulată în Rezoluția din 18 ianuarie 1994 privind situația și organizarea notariatului în cele douăsprezece state membre ale Comunității (JO C 44, p. 36, denumită în continuare „Rezoluția din 1994”), în care își exprima dorința eliminării condiției de cetățenie pentru accesul la profesia de notar prevăzută în reglementarea mai multor state membre.

50 Comisia și Regatul Unit adaugă că în cauza care a determinat pronunțarea Hotărârii din 30 septembrie 2003, Colegio de Oficiales de la Marina Mercante Española (C-405/01, Rec., p. I-10391), la care fac trimitere mai multe state membre în observațiile lor scrise, era vorba despre exercitarea de către căpitanii și secunzii de nave comerciale a unui ansamblu extins de atribuții de menținere a securității, de puteri coercitive, precum și de competențe în materie notarială și de stare civilă. Așadar, Curtea nu ar fi avut ocazia să analizeze în detaliu diferitele activități exercitate de notari în raport cu articolul 45 primul paragraf CE. Prin urmare, această hotărâre nu ar fi suficientă pentru a se conchide în sensul aplicării acestei dispoziții notarilor.

51 Pe de altă parte, contrar a ceea ce susține Republica Franceză, jurisprudența Curții ar diferenția notarii de autoritățile publice, recunoscând că un act autentic poate fi întocmit de o autoritate publică sau de orice altă autoritate abilitată (Hotărârea din 17 iunie 1999, Unibank, C-260/97, Rec., p. I-3715, punctele 15 și 21).

52 Republica Franceză, susținută de Republica Bulgaria, de Republica Cehă, de Republica Letonia, de Republica Lituania, de Republica Ungară, de România și de Republica Slovacă, susține, în primul rând, că Comisia încalcă jurisprudența Curții. Astfel, această jurisprudență nu ar limita aplicarea articolului 45 primul paragraf CE numai la activitățile care implică o putere de constrângere, întrucât o asemenea putere nu reprezintă decât una dintre componentele exercitării autorității publice.

53 În această privință, Curtea ar fi recunoscut, în Hotărârea Colegio de Oficiales de la Marina Mercante Española, citată anterior, că funcția notarială constituie o participare la exercitarea unor prerogative de putere publică.

54 În al doilea rând, participarea notarilor la exercitarea autorității publice ar fi demonstrată de atribuțiile care le-au fost încredințate în materia colectării impozitelor. Aceste atribuții nu s-ar limita numai la deținerea de venituri publice, ci ar include și stabilirea bazei impozitului pe venit în materie de plusvaloare imobiliară, precum și perceperea taxelor de înscriere și a impozitului pe venit în materie de moștenire, notarii asumându-și răspunderea plății acestor taxe de înscriere. Prin exercitarea acestor atribuții, notarii ar plăti impozitul în numele terților, și anume clienții lor.

55 În al treilea rând, Republica Franceză subliniază, precum Republica Letonia, Republica Lituania, Republica Ungară, România și Republica Slovacă, faptul că activitățile exercitate de notari presupun întocmirea de acte autentice care au forță probantă și forță executorie, ceea ce ar constitui o manifestare concretă a autorității publice. Pentru anumite acte, precum liberalitățile cu stabilirea cotelor-părți, convențiile matrimoniale, constituirile de ipoteci, vânzările de imobile în construcție și contractele de arendă cesionabile, intervenția notarului ar fi o condiție a validității acestora.

56 În exercitarea activității sale, notarul ar avea sarcina să explice părților conținutul actului lor, să se asigure de liberul consimțământ al acestora și să adreseze întrebări utile în scopul de a obține elementele indispensabile respectării prevederilor legale. Notarul ar fi de asemenea obligat să efectueze, după caz, orice verificare de natură să asigure validitatea juridică a actului. Pe de altă parte, notarul ar trebui să refuze să primească orice act contrar ordinii publice sau ilegal.

57 În plus, actul notarial ar avea forța probantă cea mai înaltă în ierarhia mijloacelor de probă în dreptul francez. Forța probantă menționată s-ar referi la data actului, la semnăturile care sunt aplicate pe acesta și la faptele în legătură cu care notarul afirmă că au fost îndeplinite de el însuși sau că au fost încheiate în prezența sa. Autenticitatea acestor elemente nu ar putea fi contestată decât pe calea înscrierii în fals, prevăzută la articolele 303-316 din Codul de procedură civilă.

58 Pe de altă parte, din Hotărârea Unibank, citată anterior, ar rezulta că intervenția unei autorități publice sau a oricărei alte autorități abilitate de stat este necesară pentru a conferi unui anumit act calitatea de act autentic.

59 De asemenea, actele notariale ar avea forță executorie fără a fi necesară obținerea în prealabil a unei hotărâri judecătorești. Astfel, chiar dacă se presupune că jurisprudența Curții limitează aplicarea articolului 45 primul paragraf CE numai la activitățile care presupun o putere de constrângere, profesia de notar ar intra sub incidența acestei dispoziții în considerarea faptului că actul notarial are forță executorie.

60 În al patrulea rând, Republica Franceză susține că statutul notarului în ordinea juridică franceză atestă participarea directă a notarului la exercitarea autorității publice. Astfel, notarii ar fi numiți de ministrul justiției și ar fi supuși controlului procurorilor. În plus, aceștia ar depune jurământ și ar face obiectul unui regim de incompatibilități strict.

61 În al cincilea rând, statul membru menționat arată că legiuitorul Uniunii a confirmat că notarii participă la exercitarea autorității publice. În această privință, acesta se referă la actele Uniunii menționate la punctul 46 din prezenta hotărâre, care fie ar exclude activitățile notarilor din domeniul lor de aplicare respectiv datorită participării acestora la exercitarea autorității publice, fie ar recunoaște că actele autentice sunt întocmite de o autoritate publică sau de orice altă autoritate abilitată în acest sens de stat. Pe de altă parte, din actele menționate la punctele 47 și 48 din prezenta hotărâre ar rezulta că actele notariale sunt asimilate deciziilor judecătorești.

62 În plus, Parlamentul European ar fi afirmat, în Rezoluțiile sale din 1994 și din 2006, că profesia de notar este asociată exercitării autorității publice.

Aprecierea Curții

— Considerații introductive

63 Comisia impută Republicii Franceze că împiedică stabilirea, în vederea exercitării profesiei de notar, a resortisanților altor state membre pe teritoriul său, rezervând accesul la această profesie, cu încălcarea articolului 43 CE, propriilor resortisanți.

64 Prezenta acțiune privește, așadar, numai condiția de cetățenie impusă de reglementarea franceză în cauză pentru accesul la profesia menționată în raport cu articolul 43 CE.

65 Prin urmare, trebuie precizat că acțiunea menționată nu privește nici statutul și organizarea notariatului în ordinea juridică franceză, nici condițiile de acces – altele decât aceea aferentă cetățeniei – la profesia de notar în acest stat membru.

66 În rest, astfel cum a indicat Comisia în ședință, trebuie subliniat că acțiunea sa nu privește nici aplicarea dispozițiilor Tratatului CE referitoare la libera prestare a serviciilor. De asemenea, acțiunea menționată nu privește nici prevederile Tratatului privind libera circulație a lucrătorilor.

— Cu privire la pretinsa neîndeplinire a obligațiilor

67 Trebuie amintit de la bun început că articolul 43 CE constituie una dintre dispozițiile fundamentale ale dreptului Uniunii (a se vedea în acest sens, în special, Hotărârea Reyners, citată anterior, punctul 43).

68 Noțiunea de stabilire în sensul acestei dispoziții este o noțiune foarte largă care implică posibilitatea unui resortisant al Uniunii de a participa, în mod stabil și continuu, la viața economică a unui stat membru diferit de statul membru de origine al acestuia și de a obține profit din această participare, favorizând astfel întrepătrunderea economică și socială în interiorul Uniunii Europene în domeniul activităților independente (a se vedea în special Hotărârea din 22 decembrie 2008, Comisia/Austria, C-161/07, Rep., p. I-10671, punctul 24).

69 Libertatea de stabilire recunoscută resortisanților unui stat membru pe teritoriul unui alt stat membru include în special accesul la activități independente și la exercitarea acestora în condițiile definite pentru resortisanții proprii de legislația statului membru de stabilire (a se vedea în special Hotărârea din 28 ianuarie 1986, Comisia/Franța,

270/83, Rec., p. 273, punctul 13, și, în acest sens, Hotărârea Comisia/Austria, citată anterior, punctul 27). Cu alte cuvinte, articolul 43 CE interzice fiecărui stat membru să prevadă în propria legislație, pentru persoanele care exercită libertatea de stabilire în statul respectiv, condiții de exercitare a activităților acestora diferite de cele definite pentru resortisanții proprii (Hotărârea Comisia/Austria, citată anterior, punctul 28).

70 Articolul 43 CE urmărește astfel să asigure beneficiul tratamentului național oricărui resortisant al unui stat membru care se stabilește într-un alt stat membru pentru a exercita în acesta din urmă o activitate independentă și interzice orice discriminare pe motiv de cetățenie care rezultă din legislațiile naționale în calitate de restricție privind libertatea de stabilire (Hotărârea Comisia/Franța, citată anterior, punctul 14).

71 Or, în speță, legislația națională în litigiu rezervă accesul la profesia de notar resortisanților francezi, consacrând astfel o diferență de tratament în considerarea cetățeniei, în principiu interzisă de articolul 43 CE.

72 Republica Franceză susține totuși că activitățile notariale nu sunt incluse în domeniul de aplicare al articolului 43 CE, întrucât acestea sunt asociate exercitării autorității publice în sensul articolului 45 primul paragraf CE. Așadar, mai întâi, trebuie analizată întinderea noțiunii de exercitare a autorității publice în înțelesul acestei din urmă dispoziții și, ulterior, trebuie să se verifice dacă activitățile încredințate notarilor în ordinea juridică franceză sunt incluse în această noțiune.

73 În ceea ce privește noțiunea „exercitarea autorității publice", în sensul articolului 45 primul paragraf CE, trebuie subliniat că, potrivit unei jurisprudențe constante, la aprecierea acesteia trebuie să se țină seama de caracterul propriu dreptului Uniunii al limitelor impuse de această dispoziție excepțiilor acceptate de la principiul libertății de stabilire pentru a se evita posibilitatea ca efectul util al Tratatului în materie de libertate de stabilire să fie înlăturat prin dispoziții adoptate unilateral de statele

membre (a se vedea în acest sens Hotărârile citate anterior Reyners, punctul 50, Comisia/Grecia, punctul 8, și Hotărârea din 22 octombrie 2009, Comisia/Portugalia, C-438/08, Rep., p. I-10219, punctul 35).

74 Tot potrivit unei jurisprudențe constante, articolul 45 primul paragraf CE este o derogare de la regula fundamentală a libertății de stabilire. Ca atare, această derogare trebuie să primească o interpretare care limitează sfera acesteia la ceea ce este strict necesar pentru ocrotirea intereselor pe care statele membre le pot proteja în temeiul acestei prevederi (Hotărârile citate anterior Comisia/Grecia, punctul 7, și Comisia/Spania, punctul 34, Hotărârea din 30 martie 2006, Servizi Ausiliari Dottori Commercialisti, C-451/03, Rec., p. I-2941, punctul 45, Hotărârile din 29 noiembrie 2007, Comisia/Austria, C-393/05, Rep., p. I-10195, punctul 35, și Comisia/Germania, C-404/05, Rep., p. I-10239, punctele 37 și 46, precum și Hotărârea Comisia/Portugalia, citată anterior, punctul 34).

75 În plus, Curtea a subliniat în repetate rânduri că derogarea prevăzută la articolul 45 primul paragraf CE trebuie restrânsă numai la activitățile care reprezintă în sine o participare directă și specifică la exercitarea autorității publice (Hotărârile citate anterior Reyners, punctul 45, Thijssen, punctul 8, Comisia/Spania, punctul 35, Servizi Ausiliari Dottori Commercialisti, punctul 46, Comisia/Germania, punctul 38, și Comisia/Portugalia, punctul 36).

76 În această privință, Curtea a avut ocazia să considere că sunt excluse din sfera derogării prevăzute la articolul 45 primul paragraf CE anumite activități auxiliare sau pregătitoare în raport cu exercitarea autorității publice (a se vedea în acest sens Hotărârile citate anterior Thijssen, punctul 22, Comisia/Spania, punctul 38, Servizi Ausiliari Dottori Commercialisti, punctul 47, Comisia/Germania, punctul 38, și Comisia/Portugalia, punctul 36) sau anumite activități a căror exercitare, deși presupune un contact, chiar constant și organic, cu autoritățile administrative sau judiciare sau o participare, chiar obligatorie, la funcționarea acestora, nu aduce atingere puterilor de apreciere și de decizie ale respectivelor autorități (a se vedea în acest sens Hotărârea Reyners, citată anterior, punctele 51 și 53) sau anumite activități care nu presupun exercitarea unor puteri decizionale (a se vedea în acest sens Hotărârea Thijssen, citată anterior, punctele 21 și 22, Hotărârile din 29 noiembrie 2007, citate anterior, Comisia/

Austria, punctele 36 și 42, Comisia/Germania, punctele 38 și 44, precum și Comisia/Portugalia, punctele 36 și 41), a unor puteri de constrângere (a se vedea în acest sens, în special, Hotărârea Comisia/Spania, citată anterior, punctul 37) sau a unor puteri de coerciție (a se vedea în acest sens Hotărârea din 30 septembrie 2003, Anker și alții, C-47/02, Rec., p. I-10447, punctul 61, precum și Hotărârea Comisia/Portugalia, citată anterior, punctul 44).

77 În lumina considerațiilor de mai sus, trebuie să se verifice dacă activitățile încredințate notarilor în ordinea juridică franceză presupun o participare directă și specifică la exercitarea autorității publice.

78 În acest scop, trebuie să se ia în considerare natura activităților exercitate de membrii profesiei în cauză (a se vedea în acest sens Hotărârea Thijssen, citată anterior, punctul 9).

79 Republica Franceză și Comisia sunt de acord în privința faptului că activitatea principală a notarilor în ordinea juridică franceză constă în întocmirea cu solemnitățile necesare a actelor autentice. În acest sens, notarul ar trebui să verifice, în special, că sunt îndeplinite toate condițiile impuse de lege pentru întocmirea actului. În plus, actul autentic ar avea forță probantă și forță executorie.

80 În această privință, trebuie subliniat, în primul rând, că, în temeiul legislației franceze, fac obiectul autentificării actele sau convențiile la care părțile au consimțit în mod liber. Astfel, acestea decid ele însele, în limitele stabilite de lege, conținutul drepturilor și al obligațiilor și aleg în mod liber clauzele cărora vor să se supună atunci când prezintă la notar spre autentificare un act sau o convenție. Astfel, intervenția acestuia din urmă presupune existența prealabilă a unui consimțământ sau a unui acord de voință al părților.

81 În plus, notarul nu poate modifica în mod unilateral convenția care i se prezintă spre autentificare fără a lua în prealabil consimțământul părților.

82 Activitatea de autentificare încredințată notarilor nu presupune, așadar, ca atare o participare directă și specifică la exercitarea autorității publice în sensul articolului 45 primul paragraf CE.

83 Faptul că anumite acte sau anumite convenții trebuie, sub sancțiunea nulității, să facă în mod obligatoriu obiectul unei autentificări nu este de natură să pună sub semnul întrebării această concluzie. Astfel, validitatea diverselor acte este frecvent supusă, în ordinile juridice naționale și potrivit modalităților prevăzute, unor cerințe de formă sau unor proceduri obligatorii de validare. În consecință, această împrejurare nu poate fi suficientă pentru a sprijini teza susținută de Republica Franceză.

84 Nici obligația notarilor de a verifica, înainte de a efectua autentificarea unui act sau a unei convenții, că sunt îndeplinite toate condițiile impuse de lege pentru întocmirea acestui act sau a acestei convenții și, în caz contrar, de a refuza efectuarea acestei autentificări nu poate să pună sub semnul întrebării concluzia de mai sus.

85 Desigur, astfel cum subliniază Republica Franceză, notarul realizează această verificare urmărind un obiectiv de interes general, și anume asigurarea legalității și a securității juridice ale actelor încheiate între particulari. Cu toate acestea, doar urmărirea acestui obiectiv nu poate justifica rezervarea prerogativelor necesare în acest scop numai notarilor resortisanți ai statului membru în cauză.

86 Faptul de a acționa urmărind un obiectiv de interes general nu este suficient în sine pentru ca o anumită activitate să fie considerată asociată în mod direct și specific exercitării autorității publice. Astfel, este cert că activitățile exercitate în cadrul diverselor profesiuni reglementate implică adesea, în ordinile juridice naționale, obligația persoanelor care le exercită de a urmări un asemenea obiectiv, fără însă ca aceste activități să țină de exercitarea acestei autorități.

87 Cu toate acestea, faptul că activitățile notariale urmăresc obiective de interes general care vizează în special asigurarea legalității și a securității juridice ale actelor încheiate între particulari reprezintă un motiv imperativ de interes general care permite să se justifice posibile restricții în ceea ce privește articolul 43 CE rezultate din caracteristicile proprii ale activității notariale precum încadrarea la care sunt supuși notarii în cadrul procedurilor de recrutare aplicate, limitarea numărului acestora și a competențelor lor teritoriale sau regimul de remunerare, de independență, de incompatibilități și de inamovibilitate, în măsura în care aceste restricții permit atingerea obiectivelor menționate și sunt necesare în acest scop.

88 Este de asemenea adevărat că notarul trebuie să refuze autentificarea unui act sau a unei convenții care nu îndeplinește condițiile cerute de lege, aceasta independent de voința părților. Totuși, în urma unui asemenea refuz, părțile rămân libere fie să remedieze nelegalitatea constatată, fie să modifice clauzele actului sau ale convenției în cauză, fie să renunțe la acest act sau la această convenție.

89 În plus, consultanța și asistența juridică asigurate de notar la autentificarea actului sau a convenției menționate nu pot fi considerate asociate exercitării autorității publice, chiar și atunci când există o obligație legală pentru notar de a acorda o asemenea consultanță sau asistență (a se vedea în acest sens Hotărârea Reyners, citată anterior, punctul 52).

90 În ceea ce privește forța probantă și forța executorie pe care le are actul notarial, nu se poate contesta că acestea conferă actelor respective efecte juridice importante. Totuși, faptul că o anumită activitate presupune întocmirea de acte care au asemenea efecte nu poate fi suficient pentru ca această activitate să fie considerată asociată în mod direct și specific exercitării autorității publice în sensul articolului 45 primul paragraf CE.

91 Astfel, în ceea ce privește în special forța probantă pe care o are un act notarial, trebuie precizat că aceasta ține de regimul probelor consacrat prin lege în ordinea juridică în cauză. Astfel, articolul 1319 din Codul civil, care stabilește forța probantă a actului autentic, face parte din capitolul VI al codului menționat intitulat „Despre probațiunea obligațiilor și a plății". Așadar, forța probantă conferită de lege unui anumit act nu are efecte directe asupra problemei dacă activitatea care presupune întocmirea acestui act reprezintă, în sine, o participare directă și specifică la exercitarea autorității publice, astfel cum o impune jurisprudența (a se vedea în acest sens Hotărârile citate anterior Thijssen, punctul 8, și Comisia/Spania, punctul 35).

92 În plus, conform articolului 1322 din Codul civil, „[a]ctul sub semnătură privată, recunoscut de persoana față de care este invocat sau considerat recunoscut din punct de vedere legal, are, între persoanele care l-au subscris și între moștenitorii și avânzii-cauză ai acestora, aceeași forță probantă ca actul autentic".

93 În ceea ce privește forța executorie a actului autentic, trebuie arătat, astfel cum susține Republica Franceză, că aceasta permite punerea în executare a obligației pe care acest act o conține fără intervenția prealabilă a instanței.

94 Forța executorie a actului autentic nu exprimă totuși concretizarea în beneficiul notarului a unor puteri care presupun o participare directă și specifică la exercitarea autorității publice. Astfel, deși aplicarea de către notar a formulei executorii pe actul

autentic îi conferă acestuia forță executorie, aceasta se întemeiază pe voința părților de a încheia un act sau o convenție, după verificarea de către notar a conformității lor cu legea, și de a le conferi forța executorie menționată.

95 Prin urmare, întocmirea de acte autentice care au efecte juridice precum acelea descrise la punctele 90-94 din prezenta hotărâre nu presupune o participare directă și specifică la exercitarea autorității publice în sensul articolului 45 primul paragraf CE.

96 În al doilea rând, în ceea ce privește atribuțiile de colectare a impozitelor pe care le are notarul, acestea nu pot fi considerate ca atare ca reprezentând o participare directă și specifică la exercitarea autorității publice. În această privință, trebuie precizat că respectiva colectare este realizată de notar în numele debitorului, că este urmată de o depunere a sumelor corespunzătoare la serviciul competent al statului, și că, astfel, aceasta nu este fundamental diferită de aceea aferentă taxei pe valoarea adăugată.

97 În al treilea rând, în ceea ce privește actele, precum liberalitățile cu stabilirea cotelor-părți, convențiile matrimoniale, constituirile de ipoteci, vânzările de imobile în construcție și contractele de arendă cesionabile, care trebuie încheiate, sub sancțiunea nulității, prin act notarial, se face trimitere la considerațiile menționate la punctele 80-95 din prezenta hotărâre.

98 În al patrulea rând, în ceea ce privește statutul specific al notarilor în ordinea juridică franceză, este suficient să se amintească, astfel cum rezultă din cuprinsul punctelor 75 și 78 din prezenta hotărâre, că aspectul dacă aceste activități sunt incluse în derogarea prevăzută la articolul 45 primul paragraf CE trebuie verificat în raport cu natura activităților în cauză în sine, iar nu în raport cu acest statut ca atare.

99 Două precizări se impun totuși în această privință. *Primo*, este cert că, cu excepția cazurilor în care desemnarea unui notar este prevăzută pe cale judecătorească, fiecare parte este liberă să aleagă un notar, în conformitate cu articolul 4 din regulamentul național al notarilor menționat la punctul 8 din prezenta hotărâre. Deși este adevărat că o parte a onorariile notarilor este fixată prin lege, calitatea serviciilor poate varia totuși de la un notar la altul, în funcție, printre altele, de aptitudinile profesionale ale persoanelor în cauză. Rezultă că, în limitele competențelor lor teritoriale respective, notarii își exercită profesia, astfel cum a arătat avocatul general la punctul 18 din concluzii, în condiții de concurență, ceea ce nu este caracteristic exercitării autorității publice.

100 *Secundo*, trebuie subliniat, astfel cum susține Comisia fără a fi contrazisă cu privire la acest aspect de Republica Franceză, că notarii răspund direct și personal, față de clienții lor, pentru prejudiciile rezultate din orice greșeală săvârșită în exercitarea activității lor.

101 În rest, nici argumentul pe care Republica Franceză îl întemeiază pe anumite acte ale Uniunii nu este convingător. În ceea ce privește actele menționate la punctul 46 din prezenta hotărâre, trebuie să se precizeze că faptul că legiuitorul a ales să excludă activitățile notariale din domeniul de aplicare al unui anumit act nu înseamnă că acestea sunt în mod necesar incluse în derogarea prevăzută la articolul 45 primul paragraf CE. În ceea ce privește, în special, Directiva 2005/36, din chiar modul de redactare a considerentului (41) al acestei directive, potrivit căruia el „nu aduce atingere aplicării […] articolului 45 [CE] în special în ceea ce privește notarii", rezultă tocmai că legiuitorul Uniunii nu a luat poziție în ceea ce privește aplicabilitatea articolului 45 primul paragraf CE în cazul profesiei de notar.

102 Nici argumentația întemeiată pe actele Uniunii menționate la punctele 47 și 48 din prezenta hotărâre nu este relevantă. În ceea ce privește regulamentele menționate la punctul 47 din această hotărâre, ele se referă la recunoașterea și la executarea de acte autentice primite și executorii într-un stat membru și, în consecință, nu afectează

interpretarea articolului 45 primul paragraf CE. Aceeași concluzie se impune în raport cu actele Uniunii menționate la punctul 48 din hotărârea menționată, în măsura în care acestea se limitează, după cum susține în mod întemeiat Comisia, să încredințeze notarilor, precum și altor autorități competente desemnate de statele membre atribuția de a certifica îndeplinirea anumitor acte și formalități prealabile transferului sediului, constituirii și fuziunii societăților.

103 În ceea ce privește Rezoluțiile din 1994 și din 2006 menționate la punctul 49 din prezenta hotărâre, trebuie subliniat că acestea sunt lipsite de efecte juridice, întrucât rezoluțiile nu reprezintă, prin natura lor, acte obligatorii. În rest, deși ele arată că profesia de notar intră în domeniul de aplicare al articolului 45 CE, Parlamentul European și-a exprimat în mod explicit dorința, în prima dintre aceste rezoluții, a adoptării unor măsuri în vederea eliminării condiției de cetățenie pentru accesul la profesia de notar, această poziție fiind din nou confirmată implicit în Rezoluția din 2006.

104 În ceea ce privește argumentul pe care Republica Franceză îl întemeiază pe Hotărârea Colegio de Oficiales de la Marina Mercante Española, citată anterior, trebuie precizat că respectiva cauză care a determinat pronunțarea acestei hotărâri privea interpretarea articolului 39 alineatul (4) CE, iar nu a articolului 45 primul paragraf CE. În plus, din cuprinsul punctului 42 din hotărârea menționată rezultă că, atunci când a apreciat că funcțiile încredințate căpitanilor și secunzilor de nave reprezintă o participare la exercitarea unor prerogative de putere publică, Curtea avea în vedere ansamblul funcțiilor exercitate de aceștia. Așadar, Curtea nu a analizat unica atribuție în materie notarială încredințată căpitanilor și secunzilor de nave, și anume primirea, păstrarea și predarea de testamente, separat de celelalte competențe ale acestora, precum în special puterile de coerciție sau de sancțiune cu care sunt învestiți.

105 În ceea ce privește Hotărârea Unibank, citată anterior, la care se referă și Republica Franceză, trebuie să se constate că respectiva cauză care a determinat pronunțarea acestei hotărâri nu se referea nicidecum la interpretarea articolului 45 primul paragraf CE. În plus, Curtea a hotărât la punctul 15 din hotărârea menționată că, pentru ca un act să fie calificat act autentic în sensul articolului 50 din Convenția din 27 septembrie 1968 privind competența judiciară și executarea hotărârilor judecătorești în materie civilă și comercială (JO 1972, L 299, p. 32, Ediție specială, 19/vol. 10, p. 3), este necesară intervenția fie a unei autorități publice, fie a oricărei alte autorități abilitate de statul de origine.

106 În aceste condiții, este necesar să se conchidă că activitățile notariale, astfel cum sunt acestea definite în stadiul actual al ordinii juridice franceze, nu sunt asociate exercitării autorității publice în sensul articolului 45 primul paragraf CE.

107 Prin urmare, trebuie să se constate că respectiva condiție de cetățenie impusă de reglementarea franceză pentru accesul la profesia de notar reprezintă o discriminare pe motiv de cetățenie interzisă de articolul 43 CE.

108 Având în vedere toate cele de mai sus, trebuie să se considere că acțiunea Comisiei este întemeiată.

109 Prin urmare, trebuie să se constate că, prin impunerea unei condiții de cetățenie pentru accesul la profesia de notar, Republica Franceză nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 43 CE.

Cu privire la cheltuielile de judecată

110 În temeiul articolului 69 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Întrucât Comisia a solicitat obligarea Republicii Franceze la plata cheltuielilor de judecată, iar Republica Franceză a căzut în pretenții, se impune obligarea acesteia la plata cheltuielilor de judecată.

111 Potrivit articolului 69 alineatul (4) primul paragraf din acest regulament, statele membre care au intervenit în litigiu suportă propriile cheltuieli de judecată. Prin urmare, Republica Bulgaria, Republica Cehă, Republica Letonia, Republica Lituania, Republica Ungară, România, Republica Slovacă și Regatul Unit suportă propriile cheltuieli de judecată.

Pentru aceste motive, Curtea (Marea Cameră) declară și hotărăște:

1) Prin impunerea unei condiții de cetățenie pentru accesul la profesia de notar, Republica Franceză nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 43 CE.

2) Obligă Republica Franceză la plata cheltuielilor de judecată.

3) Republica Bulgaria, Republica Cehă, Republica Letonia, Republica Lituania, Republica Ungară, România, Republica Slovacă și Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord suportă propriile cheltuieli de judecată.

Semnături